

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

AFRIKAANS HUISTAAL V2

2015

PUNTE: 80

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 23 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Lees die volgende instruksies noukeurig deur voordat jy die vraestel beantwoord.
2. Moenie probeer om die hele vraestel deur te lees nie. Raadpleeg die inhoudsopgawe op bladsy 4 en merk die vraagnommers van die letterkundetekste wat jy bestudeer het. Lees daarna die vrae oor die tekste wat jy gedoen het en kies die tipe vraag wat jy wil beantwoord. Neem die voorskrifte by elke vraag in ag.
3. Die vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Gedigte (30)
AFDELING B: Roman (25)
AFDELING C: Drama (25)
4. Beantwoord VYF vrae in totaal: DRIE uit AFDELING A, EEN uit AFDELING B en EEN uit AFDELING C.

AFDELING A: GEDIGTE

Gesiene gedigte – Beantwoord TWEE vrae.
Ongesiene gedig – VERPLIGTE vraag

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

5. **KEUSE VAN VRAE BY AFDELING B (ROMAN) EN AFDELING C (DRAMA)**
  - Beantwoord **SLEGS** die vrae oor die roman **en** drama wat jy bestudeer het.
  - Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG. As jy die opstelvraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die kontekstuele vraag in AFDELING C beantwoord. As jy die kontekstuele vraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die opstelvraag in AFDELING C beantwoord. Gebruik die kontrolelys om jou te help.
6. **LENGTE VAN ANTWOORDE**
  - Die lengte van die opstelvraag vir die gedig is 250–300 woorde.
  - Die lengte van die opstelvraag vir die roman en drama is elk 400–450 woorde.
  - Die lengte van die antwoorde van die kontekstuele vrae word bepaal deur die puntetoekenning van elke vraag. Beantwoord jou vrae bondig en relevant.

7. Volg die opdragte aan die begin van elke afdeling noukeurig.
8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
9. Beantwoord ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
10. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A: ongeveer 40 minute
AFDELING B: ongeveer 55 minute
AFDELING C: ongeveer 55 minute
11. Skryf netjies en leesbaar.

INHOUDSOPGAWE

Hierdie bladsy sal jou help met die keuse van vrae sonder dat dit nodig is om die hele vraestel deur te lees.

AFDELING A: GEDIGTE			
Voorgeskrewe gedigte: Beantwoord ENIGE TWEE vrae.			
VRAAGNOMMER	VRAAG	PUNTE	BLADSY
1. "last grave at dimbaza"	Opstelvraag	10	6
2. Kwatryne	Kontekstuele vraag	10	7
3. Die huis luister	Kontekstuele vraag	10	8
4. Vroegherfs	Kontekstuele vraag	10	9
EN			
Ongesiene gedig: Verplichtend			
5. Highpriest van die Socialism	Kontekstuele vraag	10	10
AFDELING B: ROMAN			
Beantwoord EEN vraag.*			
6. <i>Die kwart-voor-sewe-lilie</i>	Opstelvraag	25	11
7. <i>Die kwart-voor-sewe-lilie</i>	Kontekstuele vraag	25	11
8. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Opstelvraag	25	13
9. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Kontekstuele vraag	25	14
10. <i>Vatmaar</i>	Opstelvraag	25	16
11. <i>Vatmaar</i>	Kontekstuele vraag	25	16
AFDELING C: DRAMA			
Beantwoord EEN vraag.*			
12. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Opstelvraag	25	19
13. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Kontekstuele vraag	25	19
14. <i>Mis</i>	Opstelvraag	25	21
15. <i>Mis</i>	Kontekstuele vraag	25	21

*LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG uit AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.

KONTROLELYS

Gebruik die kontrolelys hieronder om te kontroleer of jy al die vereiste vrae beantwoord het.

AFDELING	VRAAG-NOMMER	GETAL VRAE BEANTWOORD	MERK (✓)
A: Gedigte (Voorgeskrewe gedigte)	1–4	2	
A: Gedigte (Ongesiene gedig)	5	1	
B: Roman (Opstelvraag of kontekstuele vraag)	6–11	1	
C: Drama (Opstelvraag of kontekstuele vraag)	12–15	1	
LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG uit AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.			

AFDELING A: GEDIGTE**VOORGESKREWE GEDIGTE**

Beantwoord ENIGE TWEE vrae.

VRAAG 1: OPSTELVRAAG

Lees die onderstaande gedig en beantwoord dan die vraag wat volg.

“last grave at dimbaza” – Fanie Olivier

1 beauty douglas was born
2 op 'n wintersnag so all forlorn
3 omring deur die sterre se liggies
4 en koerante kaal klip
5 en nuuskierige hande
6 en tien ander gesiggies
7 a 'n dogter oplaas 'n dogter
8 om beeste te kry om die wêreld
9 te wei a dis lekker
10 om 'n vader te is te is

11 die ma het 'n briefie geskryf
12 aan haar man op die myne
13 om te sê van die kind en te vra van die geld
14 want dit was sy kind die dogter
15 was syne om te sê: o my man
16 o my man ek het beeste gebaar
17 op 'n wintersnag so all forlorn
18 met die sterre se goud en die mielies klaar
19 beauty douglas your daughter was born

20 sy hart het oopgeskiet tussen lae klip
21 opgeskiet boontoe en oopgevou
22 in 'n laatnagbrief: my vrou
23 my vrou sê aan beauty douglas
24 haar pa het haar lief

25 hy't sy brief gepos met sy viersentseël
26 'n lugposbrief aan beauty douglas
27 om te sê hy't haar lief
28 die adres was mnxesha
29 oor kingwilliamstown kaap

30 saans as hy sy moegheid streef
31 het hy gedroom van sy meisiekind
32 en op 'n sonskynmiddag twee maande later
33 het 'n brief uit mnxesha hom teruggevind:

34 “beauty douglas was born
35 she died”

[Uit: *skimmellig*, 1978]

Die briewe in hierdie gedig word in 'n spesifieke milieu geskryf.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 200–250 woorde.

[10]

OF

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die onderstaande gedig en beantwoord dan die vrae wat volg.

Kwatryne – Ina Rousseau

10

1 Agter die skerms, lank reeds gegrymer
2 aanskou ek die verhoog se glans en kleur
3 en wag dat u my toelaat om oplaas
4 my rol te gaan vertolk, O Regisseur.

11

1 As daar applous was vir die laaste maal
2 en U die décor moeg na onder haal,
3 sal U vir ons wat ons kostuums uittrek
4 volgens ons moeite en geduld betaal?

12

1 In hierdie klug vergeet soms 'n akteur
2 heel onverwags sy reëls en loer versteur
3 na die coulisses links en regs
4 maar geen souffleur se stem dring tot hom deur.

13

1 Ofskoon die saal se ligte nie meer brand
2 vra menigeen aan die verhoog se kant
3 nog steeds: Is ek van hierdie klug die held
4 of teen die agterdoek 'n figurant?

[Uit: *Die verlate tuin*, 1954]

- 2.1 Watter soort eindrym kom in dié kwatryne voor? (1)
- 2.2 Wie is die spreker in kwatryn 10? Dink jy dat dit dieselfde spreker is as in kwatryn 13? Motiveer jou antwoord. (2)
- 2.3 Kwatryn 10 kan na aanleiding van die inhoud in twee dele verdeel word. Noem die dele waarin die kwatryn verdeel word. (2)
- 2.4 Verwys na kwatryn 11.
Benoem die beeldspraak in versreël 3, gee die verklaring van dié beeldspraak in jou eie woorde weer en motiveer of dié beeld met die ander kwatryne verband hou. (3)

- 2.5 In kwatryn 11 en kwatryn 13 word elk 'n vraag gevra. Watter een van dié vrae is vir jou die belangrikste? Motiveer jou antwoord. (1)
- 2.6 Wat is die oorkoepelende tema van die kwatryne? (1)
- [10]

OF

VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die onderstaande gedig en beantwoord dan die vrae wat volg.

Die huis luister – Daniel Hugo

1 my kamers is hol soos 'n binne-oor
 2 ek hoor hoe die bewoners roesemoes
 3 liefde maak, verwyd, mekaar vertroos, skoor
 4 soek met die goor hede, nooit tevrede
 5 aanhou kibbel oor kon en sou en moes

6 luister, ek bewaar julle verlede
 7 my fundamente kraak onder die las
 8 my plafonne raak voos van die eggo's
 9 te veel vloeke laat my pleisterwerk bars
 10 jare se trane laat my rame roes

11 so word ons saam verweer deur dit wat was
 12 my dakplate en julle gebede
 13 fluister en knal al hoe harder om hulp
 14 ongehoord in elke nag se oorskulp

[Uit: *Dooiemansdeur*, 1991]

- 3.1 Wie is die spreker in hierdie gedig? (1)
- 3.2 Watter woord in versreël 3 dui aan dat daar onmin in die huis is en watter stylfiguur word in strofe 1 gebruik om aan te toon dat die onmin aanhou? (2)
- 3.3 Watter ooreenkoms is daar tussen die inwoners en die huis? (1)
- 3.4 Wat is die boodskap van die gedig? Waarom is hierdie boodskap vandag steeds relevant? (3)
- 3.5 Wat bereik die spreker met die deurlopende gebruik van beelde wat met "oor" en "gehoor" te doen het? (1)
- 3.6 Wat suggereer die weglating van die punt in versreël 14 omtrent die gebede (versreël 12)? (2)
- [10]

OF

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die onderstaande gedig en beantwoord dan die vrae wat volg.

Vroegherfs – NP van Wyk Louw

1 Die jaar word ryp in goue akkerblare,
 2 in wingerd wat verbruin, en witter lug
 3 wat daglank van die nuwe wind en klare
 4 son deurspoel word; elke blom word vrug,
 5 tot selfs die traagstes; en die eerste blare val
 6 so stilweg in die rook-vaal bos en laan,
 7 dat die takke van die lang populiere al
 8 teen elke ligte môre witter staan.
 9 O Heer, laat hierdie dae heilig word:
 10 laat alles val wat pronk en sieraad was
 11 of enkel jeug, en vër was van die pyn;
 12 laat ryp word, Heer, laat U wind waai, laat stort
 13 my waan, tot al die hoogheid eindelijk vas
 14 en nakend uit my teerder jeug verskyn.

[Uit: *Die halwe kring*, 1937]

- 4.1 Die titel dui op 'n veranderde seisoen. Haal 'n frase uit versreël 3 aan wat hierby aansluit. (1)
- 4.2 In versreël 2–4 en 5–6 maak die spreker van enjambement gebruik.
 Hoe sluit dié enjambemente by herfs aan? Haal 'n frase uit versreël 5–6 aan om jou antwoord te motiveer. (3)
- 4.3 Benoem die beeldspraak in versreël 9. Verduidelik wat die spreker vir ons deur die gebruik van dié beeld wil sê. (2)
- 4.4 Watter stemming heers in versreël 9–14? Bewys jou antwoord met 'n frase uit dié versreëls. (2)
- 4.5 Sal “nakend” (versreël 14) dieselfde as “kaal/sonder klere” beteken? Motiveer jou antwoord deur na die inhoud van die oktaaf te verwys. (1)
- 4.6 Kan die veranderinge in die natuur soos wat dit in “Vroegherfs” weergegee word, ook op die mens van toepassing gemaak word? Motiveer jou antwoord. (1)

[10]

EN

ONGESIENE GEDIG (VERPLIGTEND)

Beantwoord VRAAG 5.

VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die onderstaande gedig en beantwoord dan die vrae wat volg.

Highpriest van die Socialism – Adam Small

1 'n Profit* van die liberation djy*?
 2 'n socialist?
 3 djy met djou* hys-palys
 4 met djou lang slap mouterkar
 5 djy met daai kamma sed bek van djou oorrie plight van die
 6 oppressed
 7 met djou tears
 8 en djou woera warra* oppie stage
 9 met djou skorrelsvol yt daai plush hotels ennie first class
 10 vannie jets
 11 djou spiritual hys oppie level vannie people? nou sal my
 12 djou verbeel!
 13 En hoe lyk dit met ordinary living vi' daai five star style
 14 Hoe lyk dit met djou blink suits vir overalls en soe
 15 Hoe lyk dit met djou skorrelsvol vir take away fish 'n chips?

[Uit: <http://versindaba.co.za/gedigte/adam-small/>]

*Profit: profeet

*djy: jy

*djou: jou

*woera warra: baie praat

- 5.1 Waarna verwys “Profit”/profeet binne die konteks van die gedig? (1)
- 5.2 Op watter wyse hef die spreker sy/haar ongeloof in versreël 1–2 uit? Gee bewyse uit die gedig wat die spreker as redes vir sy/haar ongeloof aanvoer. (3)
- 5.3 Haal DRIE woorde uit versreël 3–5 aan om te bewys dat die aangesprokene nie bedoel wat hy/sy sê nie. (1)
- 5.4 Bewys uit die gedig dat die spreker van kontraste gebruik maak om die lewe van die onderdrukte teenoor die lewe van die aangesprokene uit te hef. (2)
- 5.5 Watter siening huldig die spreker in dié gedig? Stem jy saam met dié siening? Motiveer jou antwoord. (2)
- 5.6 Waarom kan hierdie gedig as 'n voorbeeld van 'n vrye vers beskou word? (1)

[10]

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

VRAAG 6: OPSTELVRAAG***DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – Eleanor Baker**

Die intrige van *Die kwart-voor-sewe-lemie* bestaan uit twee verhaallyne.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]**OF****VRAAG 7: KONTEKSTUELE VRAAG*****DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – Eleanor Baker**

Lees die onderstaande uittreksels en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS 1

1	“Tja,” het die tannie gesug. “’n Mens kan deesdae maar net bid dat daar
2	nog beskermengele oor is om na ons kinders te kyk.”
3	“Ek het een,” het ek gesê. As ons mekaar moes leer ken, wat die idee van
4	die naweek was, moes ons seker al die karakters aan mekaar voorstel.
5	“’n Wat?” het die oom gevra.
6	“’n Beskermengel. Ek het hom van my ouma geërf.”
7	“Hom?” het die tannie gevra. “Ek dag engele is vroue.”
8	“Nee, myne is ’n man.”
9	Die oom het my nadenkend aangekyk om te sien of ek die gek skeer. My
10	ernstige gesig moes hom oortuig het. “Weet Piet daarvan?” het hy gevra.
11	“Ja, oom. Hy gee nie om nie.” Peter het nie sterk gevoelens oor die Engel
12	gehad nie. Omdat hy hom nooit in aksie gesien het nie, het hy nie regtig
13	geglo dat hy bestaan nie, maar hy was bereid om toegewings te maak.
14	“Kan jy hom sien?” het die tannie verwonderd gevra.
15	“O ja.”
16	Sy het stadig deur die kombuis gekyk, verby die wit geverfde
17	kombuiskaste, die stel blou en wit gekraakte porseleinflesse met aanwysings
18	daarop soos “Thee” en “Rijs”, die outydse beskuittrommel waarvoor Elsa haar
19	agtertande sou gee, die plafon met sy vlieëgompapier en terug na my. “Is hy
20	nou hier?”
21	Ek het ook om my gekyk, maar meer spesifiek na die venster. “Nee.”
22	Die oom het vinnig opgestaan. “Kwit,” het hy gesê. “Die kind sien
23	gesigte ...”

7.1 Iris sê dat sy die Engel van haar ouma geërf het.

Hoe het die Engel, volgens hom, in Iris se lewe gekom?

(1)

- 7.2 Iris maak die bestaan van die Engel aan Peter se ouers en Bettie bekend.
Waarom maak Iris dit aan hierdie karakters bekend en wat was Bettie se reaksie op dié bekendmaking? (3)
- 7.3 Hoe het die Engel die tannie se siening van engele in reël 1–2 verkeerd bewys? (1)
- 7.4 Watter gevaar het Iris se spesiale gawes, volgens die oom, vir sy duiwe ingehou? Gee 'n voorbeeld uit die roman waar hy haar hulp inroep om haar spesiale gawes in te span. (2)
- 7.5 Herlees reël 16–20.
Watter eienskap van Elsa maak dat sy “haar agtertande” sou gee om so 'n beskuitblik te hê? (1)
- 7.6 Het die oom se toegewing ten opsigte van die Engel sy duiweboerdery beïnvloed? Motiveer jou antwoord. (1)

EN

TEKS 2

1 “Ek is nie verantwoordelik vir jou en jou mense nie,” het hy kalm gesê.
2 “Ek gaan dit ook nie weer vir jou sê nie. Jy sien jouself as 'n kind wat leer
3 loop en my as die ma wat met haar arms beskermend weerskante van die
4 kleuter saamloop om te keer dat hy nie val nie. Ek is nie 'n loopring nie. Ek
5 maak nie reg waar jy verbrou het nie. Ek skakel nie stowe of sweisapparate
6 af nie. As jy môre op die dak loop en gly en afval, sal ek jou nie vang nie.
7 Om op die dak te loop, is jou keuse. Peter se werk is sy keuse.”
8 Ek het my op ons bed neergewerp en gehuil, nie net van skok nie, maar
9 ook omdat ek beskaamd was oor my uitbarsting.
10 “Gaan terug hospitaal toe en gaan sit by Peter. Hou sy hand vas in plaas
11 van om so liederlik jammer vir jouself te voel.”
12 “Ek is jammer vir hom,” het ek myself verdedig, maar opgestaan en my
13 hare gekam.
14 “En ry versigtig,” het hy gemaan voor ek loop. Hy het geglimlag.
15 “Vergewe my,” het ek gesê. “Ek was ontsteld. As ek net kon seker wees
16 sy oë sal weer aangroei. Of wat ook al nodig is.”
17 “Die lewende sel is 'n besondere organisme. Dit het die vermoë om
18 homself te regenerereer.”
19 “Dink jy so?” het ek gevra, meteens weer vol moed.
20 “Ek weet dit.”
21 “Jy's 'n engel,” het ek gesê en vir hom gewaai.

- 7.7 In Teks 2 tree die Engel ook as raadgewer op.
Noem nog voorbeelde in die roman waar hy vir Iris raad gee. (2)
- 7.8 Gee voorbeelde waar Johanna, Peter en Billy as engele in Iris se lewe optree. (3)

- 7.9 Die Engel se optrede in die roman stem ooreen met sy woorde in reël 6–7, maar dit weerspreek ook dié woorde.
Motiveer hierdie stelling met voorbeelde uit die roman. (2)
- 7.10 Herlees reël 17–18.
Watter troos bied Johanna aan Iris en hoe realiseer die Engel se woorde in Peter se lewe? (2)
- 7.11 Herlees reël 1–2 (Teks 1) en reël 1–7 (Teks 2).
Hoe verskil die tannie se siening oor die rol van ’n beskermengel in mense se lewens van dié van Iris s’n oor haar Engel? Waar het die Engel vir Iris self as beskermengel gefaal en wat gee die Engel as rede vir sy onbetrokkenheid? (4)
- 7.12 “Jy’s ’n engel,” sê Iris. (Reël 21)
Sou Iris as karakter ontwikkel het indien die Engel nie in die roman voorgekom het nie? Motiveer jou antwoord. (3)
[25]

OF

VRAAG 8: OPSTELVRAAG

MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse

Die karakter, Ouma Essie, speel in die verloop van die verhaal ’n belangrike rol as bewaarder van die geloof op Manaka en in haar verhouding met die mense van Barotseland.

Bespreek hierdie stelling in ’n opstel van 400–450 woorde.

[25]

OF

VRAAG 9: KONTEKSTUELE VRAAG**MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse**

Lees die onderstaande uittreksels en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS 1

1	En die toue waarmee die dwarsbalke aan die stutpale vas is, sal hou.
2	Al waaroor Baas jammer is, is dat hulle van die worsboom se takke moes
3	afsaag om die boot se stuurkajuit verby te kry. Die houtbankies onder die
4	boom het ook in die slag gebly.
5	“Eendag sal ons dit vervang,” sê hy vir die ses honde. Lady is nie by nie.
6	Sy is weer op hitte. Hy het haar toegemaak in die draadhok wat hy vir die
7	doel gebou het. Vir nog ’n klomp hondjies is daar nie tyd nie. Hy moet huis
8	bou en die gereedskap en die materiaal vir die werkery aan die romp en die
9	kajuite bestel en aanry.
10	Hy klim teen die boot op om sy tuisgemaakte leer van mopaniepale te
11	toets. Die kiaathoutdwarslatte vat sy honderd kilogram met gemak. Hy gaan
12	haal die blik verf onder uit die ruim en verf die naam Zambezi Joy dood.
13	Dan klim hy tot op die stuurkajuit se dak en stut sy pontboot se nuwe
14	naam teen die bakboord maslig se paal om te kyk hoe dit lyk. Dit is die naam
15	wat hy tydens sy omswerwinge tussen Livingstone en Mambova tydsaam in
16	groot sierletters op die plank geverf het. Maar hy skroef dit nie vas nie. Nog
17	nie. Dit sal hy doen wanneer die finale laag verf aangebring is.
18	Zambezi Grace is die naam op die vergulde kiaathoutplank.
19	Ná twee en negentig jaar het Manaka weer ’n Chipman vir ’n baas.

- 9.1 Noem hoe Teks 1 binne die konteks van die roman inpas. (1)
- 9.2 Herlees reël 2–4.
Wie het oorspronklik die bankies onder die worsboom gebou en watter simboliek kan ons daaraan heg? Waarom is dit ironies dat juis Baas jammer is oor die afsaag van die worsboom se takke en die in die slag bly van die houtbankies? (3)
- 9.3 Herlees reël 5.
Wat is die volle implikasie van Baas se woorde? Waarom is dié implikasie in hierdie stadium nie geloofwaardig nie? (2)
- 9.4 Hoe kom Brindle aan sy einde en waarop dui sy dood? (2)
- 9.5 Herlees reël 18.
Hoe weet ons die boot is nie na Grace Tibeledo vernoem nie? (1)
- 9.6 Watter boodskap kom in Teks 1 sterk na vore as jy die einde van die roman in gedagte hou? (1)

EN

TEKS 2

1 “Hoe opwindend,” sê Nanna du Pisani vir haar man toe die sendelinge van
 2 Fumi, indoena Daaimon se gehuggie, af wegry.
 3 Oom Scholtzie ry met die Dyna, die tweetonpaklorrie met sy dubbele
 4 agterwiele, voor hulle uit.
 5 “Dink jy nie ook so nie, muluti Krieseltjie?” Haar glimlag wys ’n tergerige
 6 kuiltjie in haar wang. “Dit was net jammer van die stank. Hoe kan enige mens
 7 met die reuk van daardie bokke saamleef? Veral die ou grote met die baard,
 8 en die verskriklike sak?”
 9 “Moenie banaal wees nie!” Griesel se hande gaan oop en toe oor die
 10 Datsun 1200-bakkie se stuurwiel. Deur elke knik stamp sy kop teen die dak.
 11 Agter op die bakkie val hulle tasse en ander besittings onder die kappie rond.
 12 “En nou vir die opwinding om in ons nuwe huis in te trek. Ek kan nie wag
 13 nie! En jy, muluti?” Sy haal die skets van die geboue by Manaka Evangelical
 14 Mission wat oom Scholtzie in Grootfontein vir hulle geteken het uit die
 15 paneelkissie. “Hierdie drie vertrekke wat die kantoor, die woonkamer en die
 16 slaapkamer was, is mos groot genoeg om in te woon tot ons aangebou het.
 17 Dis net jammer van die sinkdak. Ons moet ’n grassdak gehad het! Dis mos
 18 Afrika. Ek sal dit vir ons baie gesellig maak. Jy sal sien.”
 19 Griesel swenk wild uit vir iemand wat armswaaiend uit die bosse gestorm
 20 kom. Die bakkie tref ’n slaggat en skuur met ’n geknars teen ’n wal tot
 21 stilstand.
 22 Nanna val skuins oor die rathefboom.

9.7 Griesel se kleredrag en sy optrede tydens hierdie vergadering bewys dat Griesel nie in Barotseland tuis voel nie.

Motiveer dié stelling.

(2)

9.8 Wat is oom Scholtzie se rol by die vergadering?

(1)

9.9 Herlees reël 9.

By watter ander geleentheid berispe Griesel vir Nanna? Is hierdie TWEE berispinge aanvaarbaar? Gee redes vir jou antwoord.

(3)

9.10 Herlees reël 12–13.

Watter karaktereienskap van Nanna kom in hierdie reëls na vore? Noem ’n handeling van Nanna uit die roman wat vir die leser aandui dat sy tuis voel by die plaaslike bevolking en haal die woorde uit Teks 2 aan wat hierby aansluit.

(3)

9.11 Wie is die persoon wat uit die bos gestorm kom; wat het Nanna van sy vrou ontvang en hoe reageer Griesel daarop? Sou jy die wyse waarop die verteller Griesel uitbeeld as geslaagd beskou? Motiveer jou antwoord.

(4)

9.12 Watter verband is daar tussen Teks 1 en Teks 2 ten opsigte van godsdiens?

(2)

[25]

OF

VRAAG 10: OPSTELVRAAG**VATMAAR – AHM Scholtz**

Slegte dinge wat met onskuldige karakters soos Tant Wonnie, Norman Boonzaaier en Kenneth Kleinhans gebeur, kan wel soms 'n gelukkige en sinvolle einde inhou.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]**OF****VRAAG 11: KONTEKSTUELE VRAAG****VATMAAR – AHM Scholtz**

Lees die uittreksels hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS 1

1	Toe hy terugkom, was die man weg met al sy aardse besittings. Hy het nie
2	van die plek gehou nie, maar teruggeloop dorp toe, gebroke oor die verlies
3	van sy goed. Hy het by die nuwe hotel, wat net daardie week oopgemaak
4	het, werk as kelner of chef-boy gaan vra.
5	Die bestuurder het gesê: Jy is heeltmal anders as hierdie mense. Daar is
6	jou kamer – en hy het na die nuwe bedienekamers gewys. Ek sal soveel
7	betaal as wat jy vir my werd lyk, verstaan jy?
8	Ja, Miester Peterson, het hy gesê.
9	Hy het 'n splinternuwe, eie kamer gehad, die eerste in sy lewe.
10	Die chef, Mister Pierre du Pont, het baie gedrink en Harry Look het gou
11	geleer om net soos hy te kook, die skottelgoed te was en nog kelner ook te
12	wees. Op 'n dag het Mister du Pont siek geword. Die bestuurder was
13	bekommerd en het gesê hy weet nie waar om 'n kok te kry om uit te help tot
14	Pierre weer beter is nie. Hy het nooit opgelet dat Harry al klaar meeste van
15	die tyd gekook het nie.
16	Wag, kyk vanaand, Miester Peterson, het Harry gesê.
17	Mister Peterson het gedink: Goed dan wag ek tot vanaand.
18	Daardie aand was dit net soos altyd. Party mense het glad gevra: Harry, sê
19	vir my, het Pierre so gou beter geword?

11.1 Hoe sluit reël 1 by die naam, *Vatmaar*, aan? (4)

11.2 Herlees reël 5.

Dink jy dat die oordeel wat Mister Peterson hier fel, regverdig is? Motiveer jou antwoord en noem 'n spesifieke voorbeeld as bewys vir jou antwoord. (2)

11.3 Op watter wyse tree MacNamara rassities teenoor Harry Look op en wat is Harry Look se reaksie op dié optrede? (3)

- 11.4 Harry Look het met die fa-fee-game-of-chance in Du Toitspan begin.
- 11.4.1 Vergelyk die houding van Chan Look met dié van Lisa ten opsigte van die fa-fee-game-of-chance. (2)
- 11.4.2 Watter karaktereienskap kan jy van Lisa uit haar houding teenoor die fa-fee-game-of-chance aflei? (1)
- 11.5 Dink jy dat die fa-fee-game-of-chance tot voordeel van die mense op Vatmaar is? Motiveer jou antwoord. (1)

EN

TEKS 2

1	Na hy haar 'n kyk en 'n skelm glimlag gegee het, het Mineer de Bruin
2	weggery.
3	Hulle het na die charge-office geloop, met die poeliesman op die perd agter
4	hulle aan. Party mense het hulle koppe geskud en ander het gelag. Een
5	ouerige vrou het gesê: Ek wil nie graag in haar skoene staan nie. 'n Ander
6	bemoesieke het gevra: Wat het sy gedoen, Konstabel?
7	Sy's 'n dief, het hy gesê.
8	Hulle moes buite wag dat die poeliesman afklim en die toom aan die
9	ysterpaal met die ysterpenne vasmaak. Toe het hy Tant Winnie die kantoor
10	ingestoot met die woorde: Loop, jou skelm!
11	'n Sersant het agter die toonbank gestaan. What have you here, Constable
12	Prins? het hy gevra.
13	Sy't haar madam se goue ring in Vatmaar gesteel, Sarge.
14	And did you tell her madam to be in court tomorrow?
15	Ja, ek het, Sarge.
16	Die sersant het die pen in die inkpot gedoop en geskryf: Theft of a golden
17	wedding ring. Name of her madam?
18	Die konstabel het sy sakboekie uitgehaal. Martha September, het hy gesê.
19	You from the Cape, Constable?
20	Ja, van Stellenbosch af.
21	Have you noticed that all these mixed-blood people who are descended
22	from slaves are either Afrika or one of the calender months, from January to
23	December?
24	Ja, Sarge, ek het.
25	Hy het sy pen in die inkpot gestee en gevra: And the name of the culprit?
26	Yvonne Miller, adres ook Vatmaar, Sarge.
27	You are doing a fine job, Constable Prins, ridding this place Vatmaar of
28	thieves. I'll put your name on the promotion list.

- 11.6 Waarom is 'Mineer de Bruin' se reaksie teenoor Tant Winnie nie regverdig nie? (1)
- 11.7 Hoe sluit die gebeure in Teks 2 aan by die feit dat die waarheid sal seëvier en geregtigheid sal geskied? (3)

- 11.8 Gee redes waarom jy dink dat Settie September vir Tant Wonnie van diefstal beskuldig het. (2)
- 11.9 Wie kom Tant Wonnie in die tronk teë wat met Harry Look (Teks 1) se seun in verband gebring kan word en wat is dié persoon se verband met Harry Look se seun? (2)
- 11.10 Herlees reël 27.
Hoe verskil die sersant se siening van die mense in Vatmaar se sienings ten opsigte van diefstal? Hoekom het die mense van Vatmaar so maklik geglo dat Tant Wonnie 'n dief is? (3)
- 11.11 Vroeër in die roman noem Ta Vuurmaak vir Oom Chai skelm-slim.
Dink jy hy sal dieselfde van Tant Wonnie sê? Motiveer jou antwoord. (1)
[25]

TOTAAL AFDELING B: 25

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

VRAAG 12: OPSTELVRAAG**KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small**

Die ruimte waarin *Krismis van Map Jacobs* afspeel, dwing die Cavernelis-gesin en vir Map Jacobs om uit hulle situasie te probeer ontsnap.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]**OF****VRAAG 13: KONTEKSTUELE VRAAG****KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small**

Lees die uittreksels hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS 1

1	MAP:	Skullag en vuil en vieslik! Here, kan jy die merke sien, al
2		die merke wat ek my laat merk het ... 'Cause ek wil
3		somewhere ge-belong het? Kan jy sien die merke? (<i>Hy</i>
4		<i>praat nou met God.</i>) Kan jy sien die tattoos, al die
5		merke? (<i>Sy stem raak 'n oomblik weg. Huil hy?</i>) 'it was
6		'n terrible gesoek seker, vir 'n identity, Here Jesus! 'n
7		Verskriklike Map. Van al die merke, al die tattoos, call
8		hulle toe vir my Map Jacobs ... En Apostel George, wat
9		jy gestuur het, Here, hy's reg, ek wiet, 'is verskriklike
10		merke dié, maar dis nog altyd deel van my kaart, 'it wys
11		waar ek gewies het, elke merk, ek wiet ... Hoe sal jy wiet
12		waarnatoe om te gaan, sê Apostel George ...
13	APOSTEL GEORGE:	So sê die Here, Map ...
14	MAP:	... as jy nie acknowledge waar kom jy vandaan nie? So
15		hierso acknowledge ek nou, my Here ... In die
16		teenwoordigheid van my ma en van Apostel George ...
17		Lyster jy, my Here ...
18	APOSTEL GEORGE:	Praise the Lord!
19		<i>Map is tierend en ootmoedig nou.</i>
20	MAP:	Jy moet die guts hê, en alles sê voor God! Never mind
21		die judge of die koort van hierdie wêreld, maar voor die
22		Here moet jy erken ... jy moet die guts hê, sê Apostel
23		George ... Never mind even Blanchie ...
24	APOSTEL GEORGE:	Sê die Here, Map ...

- 13.1 Hoekom is die naam Map betekenisvol? Noem waarom ons kan sê dat Map se vel sy tronk is en noem ook wat gesuggereer word deur die gedeelte, "... maar dis nog altyd deel van my kaart ..." (reël 10). (3)
- 13.2 In Teks 1 is dit duidelik dat Map berou oor sy vorige lewe het. Noem gebeure uit die drama waarvoor hy berou kan hê. (3)
- 13.3 Die vraag wat Map gaan doen as hy vrygelaat word, is die oorsaak van die gebeure in die drama.
- 13.3.1 Motiveer hierdie stelling. (1)
- 13.3.2 Dink jy dat Map op parool vrygelaat moet word? Motiveer jou antwoord. (3)
- 13.4 Op watter wyse skakel die dialoog in Teks 1 met die tema van die drama? (1)
- 13.5 Teen die einde van die drama kan Map 'n kruis en 'n saksofoon vir hom laat tatoeër.
Motiveer hierdie stelling. (2)

EN

TEKS 2

1	MAP:	Ma! Tommy Sobotker vertel vir my van Blanchie ... van daai wit varke wat haar verlei ... vir Blanchie, Ma ... wat het moet ons gebeur, Ma, moet my en moet haar? (<i>Bewoë.</i>) Ons was same op skool, in die Elsiesrivier ... alles het mooi gelyk, ek het gehou van haar, sy't gehou van my, en toe ... kom al die dinge wat gebeur het ... Wat het moet ons gebéur, Ma? (<i>Huil amper; dan driftig.</i>) Lyster, julle ammal! (<i>Hy spreek die straat aan.</i>) Ek mind nie wat Blanchie gedoen het meanwhile nie, ek mind van niks, even as 'it waar is sy het 'n abortion gehad van 'n wit vark of van enige iemand ... Here Jesus, wie is ekke om te mind! Apostel George, ja, jy sê vir my, wie is ekke om te mind, ek is soes niks, soes niets ... soes niks ... Niets ... (<i>Die straat raas.</i>) 'Is net ... Hoekô avoid jy vir my, Blanchie? ... Hoekô avoid sy vir my? ... (<i>Dan sagter.</i>) Here! Ma! Apostel George! Hoekô avoid sy vir my? ... Ek wil so graag net moet haar práát, net vir haar sê, ek is sorry ... Blanchie ... Ek het ... aangevang ... Apostel George het my gewys, en ek was al lankal ge-convince, ek het shit aangevang ... en ek is sorry, Blanchie ... ek was nie meer die ou wat jy op skool geken het nie, ek het 'n regte vark geword, maar nou, ek het weer ge-change, ek het weer 'n mens geword, ...
---	------	--

- 13.6 Wat is die toon van Map se dialoog in sowel Teks 1 as Teks 2? (1)
- 13.7 Herlees reël 1–2 en reël 18–19.
Waarom verwys Map na die mans as "daai wit varke" (reël 1–2) wat Blanchie verlei? Watter rol speel hulle in Blanchie en haar pa se droom op 'n beter lewe? Wat is die verskil tussen die "wit varke" en Map wat homself "'n regte vark" (reël 18) noem? (4)

- 13.8 Map sê later in die drama aan sy ma: "... ek is 'n anner man, ôldou, ek is of course oek nog Map Jacobs ..."
- Wat bedoel Map met hierdie woorde? Watter bewys is daar in die drama dat Map wel 'n "ge-change man" is? (2)
- 13.9 'n Tronk wat 'n ruimte van gevangenskap is, raak 'n ruimte van bevryding terwyl die Kaapse Vlakte Map se tronk bly.
- Wat is die ironie in hierdie stelling na aanleiding van Map se situasie? (2)
- 13.10 Map se dialoog in Teks 2 stel dit dat Antie Grootmeisie aanwesig is, maar haar stem word nooit gehoor nie.
- Noem EEN funksie van haar stilte in die drama. (1)
- 13.11 Watter voordeel hou Map se belydenis vir sy en Blanchie se verhouding in? Hoe sluit dit by die saksofoonmusiek aan die einde van die drama aan? (2)
- [25]

OF

VRAAG 14: OPSTELVRAAG**MIS – Reza de Wet**

Die mismotief is 'n duidelike motief in die drama.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]

OF

VRAAG 15: KONTEKSTUELE VRAAG**MIS – Reza de Wet**

Lees die onderstaande uittreksels en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS 1

1	KONSTABEL:	My ma en pa hou elk 'n skerp gerookte glas vas. My ma
2		kyk na my. Haar hare waai oor haar gesig. Net een oog steek
3		uit. "Gaan kombuis toe en kry vir jou ook glas," sê sy met
4		haar mond vol hare. Ek gaan kombuis toe. Ek dink miskien
5		help die glas vir die wind. In die kombuis kook tant Hannie
6		moerbeikonfyt. Haar vingers is rooi van die moerbeie. Sy
7		suig haar voorvinger en vee die ander aan 'n witdoek af. Sy
8		gee vir my 'n lang, skerp stuk gerookte glas. "Hou dit tussen
9		jou duim en jou voorvinger vas," sê sy. Sy vra nog waar my
10		broer is, toe staan hy in die deur. Sy gee vir hom ook glas.
11		Sy hurk en maak haar arms oop. Ons staan nader. "Weet
12		julle dan nie?" fluister sy en lag. "Die sonsverduistering. Dis
13		amper hier. Die gerookte glas is om deur te kyk. Anders is
14		die son te skerp. As julle mooi kyk, sal julle sien ..." sy skuif
15		haar een hand met blink ringe oor haar ander hand "... hoe

16	die maan se skaduwee oor die son gly.” Ons wou so naby
17	aan die son kom as wat ons kon. Ons klim die perskeboom
18	en gaan sit op die dak. Op die nok van die dak. Die wind
19	druis in ons ore. In die agtertuin skel die hoenders en waai
20	teen die draad vas en die kwepers val soos hael. In die
21	voortuin vlieg die blomme weg.

- 15.1 Watter stemming word deur die verwysings na die wind in reël 5 en 18–19 geskep? Hoekom pas dié stemming ook by die res van die drama? (2)
- 15.2 Haal ’n frase uit reël 5–7 aan wat op ’n vaardigheid waarvoor tant Hannie beskik, dui en noem die ander karakter in die drama wat oor ’n soortgelyke vaardigheid beskik. (2)
- 15.3 Herlees reël 9–10.
- Aan watter ander verskyning herinner die verskyning in bogenoemde reëls? Is hierdie ander verskyning noodsaaklik vir die verloop van die drama? Motiveer jou antwoord. (2)
- 15.4 Waarom verwys die sonverduistering na die blindheid van die vrouens? (1)
- 15.5 Hoe word spanning in Teks 1 geskep? (1)
- 15.6 Waarin transformeer Konstabel? Waarom kan hy nie Konstabel bly nie en waarom is dié transformasie noodsaaklik? By watter ruimte sluit die transformasie aan? (4)

EN

TEKS 2

1	GERTIE:	En hoe maak u nou weer die keuse? Ek bedoel tussen u
2		Moeder en tant Hannie, as ek haar so mag noem?
3	KONSTABEL:	Sekerlik, Juffrou. Dit is die stem. Dit hang alles van die stem
4		af.
5	GERTIE:	Werklik? Hoe interessant. (<i>Kort stilte</i>) Sal u my asseblief tog
6		so ’n ietsie van hierdie tant Hannie vertel?
7	KONSTABEL:	Sy is nooit getroud nie. Sy was beeldskoon, maar veels te
8		kieskeurig.
9	GERTIE:	My aarde. Ons klink nogal baie eenders. (<i>Skaam laggie</i>) Ek
10		is ook glad nie te onaardig nie. (<i>Kort stilte</i>) Kan u vir my nog
11		so ’n ietsie vertel?
12	KONSTABEL:	Sy was veral bekend vir haar hare. Lang, goue, golwende
13		hare.

14	GERTIE:	<i>(raak aan haar yl haartjies)</i> Merkwaardig! Dit is presies hoe
15		my hare lyk.
16	KONSTABEL:	<i>(bly)</i> Werklik?
17	GERTIE:	Ja. Net so! <i>(Kort stilte)</i> Vertel nog. Asseblief.
18	KONSTABEL:	Sy was lank en slank ... en soepel.
19	GERTIE:	<i>(byna skril van opgewondenheid)</i> Net soos ek! Dis al die
20		oefening. Dit hou my fiks!
21	KONSTABEL:	Ek het baie gekyk hoe die grootmense dans. En sy kon dans.
22		Niemand kon soos sy dans nie.
23	GERTIE:	<i>(baie opgewonde)</i> Net so! <i>(Spring op)</i> Ek is die voorste
24		danser in ons kontrei.
25		<i>Terwyl die KONSTABEL verder praat, voer GERTIE dromerig</i>
26		<i>die bewegings uit wat hy beskryf.</i>
27	KONSTABEL:	Met die hartseerwals het sy haar lyf so agteroor gebuig met
28		haar kop terug. Haar nek was lank en melkwit en haar oë
29		half toe.

- 15.7 Watter karaktereienskap van Gertie kom duidelik in haar dialoog in reël 1–2 na vore en hoe kan dit tot haar voordeel strek? (2)
- 15.8 Herlees reël 9–10.
Hoe probeer Gertie Konstabel in hierdie reëls beïnvloed? Is haar optrede funksioneel? Motiveer jou antwoord. (3)
- 15.9 Wat suggereer Konstabel met sy woord in reël 16? (1)
- 15.10 Wat noem ons die kursiefgedrukte gedeelte in reël 17? Wat is na jou mening die funksies daarvan in dié reël? (3)
- 15.11 Herlees reël 23–24.
Hierdie is die derde leuen wat Gertie in Teks 2 vertel. Noem nog EEN ander leuen wat sy later in die drama vertel. (1)
- 15.12 Watter karaktereienskap van tant Hannie kom in die twee tekste voor? Haal 'n frase uit Teks 1 en ook uit Teks 2 aan wat op die ooreenkoms dui. (3)

[25]

TOTAAL AFDELING C: 25
GROOTTOTAAL: 80